

POLGÁRSÁG ÉS ASSZIMILÁCIÓ

Már 1848 előtt szőnyegre került az új feladatokra termelt magyar polgári rend szervezésének kérdése. Ez a rend a haladó nemességből, a honoratiorokból (tehát abból az értelmiségi rétegből, mely nem a nemességből került fel és éppen ezért közjogi helyzete szégyenletesen bizonytalan volt), a tényleges polgárságból és a parasztság feltörekvő elemeiből alakult volna. 1867 után is lényegében ezekből az elemekből vegyült a középréteg, de ne feledjük, hogy a társadalmi vegyületek sora mindig a vegyülő elemek arányától függ s ez az arány egészen más lett 1867 után, mint lett volna 1848-ban. A szabadságharc bukásával éppen a nemesség és főnemesség legjobbjai pusztultak el, kényszerültek bujdosásba, vagy pedig helyrehozhatatlan belső törést szenvedtek. A kiegyezés műve e mellett véglegesen kiiktatta a számbavehető politikai tényezők sorából azt a népi forradalmat, mely 1848-ban már-már fellobbant, az önvédelmi harc ugyan arra kényszerítette, hogy hamu alatt üszkösödjék, de győztes szabadságharc után mindenestre történelmi méretű paraszti előretörés alakjában jelentkezett volna. A kiegyezés kormányai mindvégig bizalmatlanok voltak a színmagyar néppel szemben, mely »Kossuthot várta« s inkább a nemzetiségekből, később a zsidóságból merítették a középréteg medencéjébe. Áruló nyilatkozatot hagyott erről a politikai irányzatosságról Pulszky Ferenc, a kiegyezés korának egyik legtekintélyesebb szelleme, aki egyik tanulmányában a vezető szerepet a dzsentrire bizza, polgárosodásra alkalmas elemeket pedig a hazai németiségtől és zsidóságtól vár'. Maga a dzsentri sem volt alkalmas arra, hogy helyes útra vezesse a magyarságot, mert fáradt és széteső réteg volt. A dzsentriben ugyanis senki se keresse a század első felének hősi teljesítményekre képes köznemeseit, hanem inkább a köznemesség második és harmadik vonalának leszármazottjait, azokat, akik éppen köznemességünk legszebb történelmi vonásait: a független magatartást, az önkormányzat ősi elvét és a szabadságeszmét adták el s többnyire a központosító kormányzati törekvések csatlósaivá vedlettek. Az idegen polgárság sarjai pedig gyorsütetű látszat-asszimiláció útján jutottak a középrétegbe, s ezt a tényt túlzott és türelmetlen »sovinizista« magatartás által próbálták leplezni. »Sovinizmusok« látszólag »magyar imperialista« eszméket ringatott, a tényleges imperializmus azonban inkább a valódi magyarok ellen érvényesítették a maguk hatáskörében, mert a valódi magyarokkal való érintkezés és surlódás a legkellemetlenebb élményt keltette életre bennük: eredendő idegenségükre figyelmeztette őket. A zsidó asszimilánsok feltörekvő lázokban pedig részben »fölfelé« asszimilálódtak, részben pedig a magyar történelmi gondolat romjain akartak országot építeni a maguk képére és hasonlatosságára.

(Féja Géza: Nagy vállalkozások kora)

E SZ Á M M U N K A T Á R S A I

*Csizmadia Andor dr., Kolozsvár thj. város tanácsnoka * Heszke Béla, a kolozsvári Mikes-gimnázium tanára, a Pásztortűz helyettes szerkesztője * R. Jónás Magda dr., a Magyar Gazdaságkutató Intézet titkára, Budapest * Kéki Béla, a kolozsvári Egyetemi Könyvtár tisztviselője * Mikó Imre dr., országgyűlési képviselő * Téchy Olivér dr., törvényszéki aljegyző, Budapest * Salamon Sándor, tanárjelölt, Kolozsvár * Szócs Lajos, tanár, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület előadója * Vita Sándor, országgyűlési képviselő*

A HITEL ÚJABB KÜLÖNLENYOMATAI

Venczel József dr.: Erdély és az erdélyi román földreform.

Molter Péter: Falukutatás Bálványosváraalján.

Albrecht Dezső: Magyarság a változásban.

Tamási Áron: Erdélyi jelentés a magyar szellem küzködéseiről.

László Dezső: Korszerű magyarság.

Venczel József dr.: A székely népefelesleg.

Szabó István dr.: Az asszimiláció a magyarság történetében.

Zathureczky Gyula: Magyar politika Európában.

Tamás Lajos dr.: A román nép és nyelv kialakulása.

Martonyi János dr.: Közigazgatásunk reformja.

Szabó T. Attila dr.: A románok újabbkori erdélyi betelepülése.

Ifj. Boér Elek dr.: Nagy tér-gazdaság.

László Gyula dr.: A magyar östörténelem régészetéről.

Makkai László dr.: Északerdély nemzetiségi viszonyainak kialakulása.

Erdei Ferenc: Parasztságunk legújabb alakulása.

Zathureczky Gyula: A magyar szellem forradalma.

Malán Mihály: A szláv veszedelem.

Bónis György dr.: Magyar törvény – magyar lélek.

Mikó Imre dr.: Kormányzó és kormányzóhelyettes.

Balogh Jolán dr.: Kolozsvár régi lakói.

vitéz Rajty Tivadar dr.: Munkabérendszerek.

Gagybátori E. László: Kodály Zoltán és kórusai.

László Gyula dr.: A honfoglaló magyarság lelkialkatáról.

Biró József dr.: Erdély műemlékeinek sorsa a belvederei döntés után.

Venczel József dr.: Tallózás az erdélyi földreform román irodalmában.

Bárdossy László: Két világ között.

Palotás Zoltán: A geopolitika mint államtudomány.

Csортán Márton dr.: A kolozsvári Tízes Szervezet.

Mályusz Elemér dr.: A magyarság a középkori Erdélyben.

Szóllósy András: Magyar zeneírás.

Martonyi János dr.: új magyar közigazgatás felé.

Pukánszky Béla dr.: Szászok a magyarság és a románság közt.

Aldobolyi Nagy Miklós dr.: Magyarok a Kis-Szamos mellékén.

Ifj. Boér Elek dr.: Az arany és a kiiring harca.